

סדר מועד | מסכת תענית, דף ב' ח'
פרשת וישלח | י"ז בכסלו (20-14 לנובמבר)

מסכת תענית

דף ב': מסכת "תענית" ותפילה על הגשמים

מסכת "תענית" עוסקת בענייני גשמים. מתי מתחילים להתפלל על הגשמים, אילו תפילות מתפללים אם יש עצירת גשמים, ואילו תעניות מתענים. כמו כן, לומדים במסכת "תענית" על דיני ברכת כוהנים בתעניות וגם על צומות שבועה עשר בתמוז ותשעה באב. המשנה הראשונה של מסכת תענית שואלת: "מאימתי מזכירים גבורות גשמים?". כלומר, מאיזה תאריך אומרים בתפילת העמידה "משיב הרוח ומוריד הגשם". התלמוד שואל: מדוע התנא אינו מלמד תחילה שצריך בכלל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם", ואחר כך ישאל ממתי אומרים?

תשובת התלמוד היא שכבר במסכת ראש השנה למדנו, שבחג הסוכות הקב"ה דן כפנה גשמים ירדו השנה ובאילו ארצות, והכל מבינים שצריך לשבח את הקב"ה על ירידת הגשמים, ורק צריך לברר ממתי מזכירים זאת בתפילה.

דף ג': מי שטעה ולא אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם"

המשנה הראשונה של מסכת "תענית" שואלת: ממתי מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" בתפילת העמידה? ישנן דעות אחדות של תנאים, ולהלכה נבסוק פדעת רבי יהושע, שאומרים "משיב הרוח ומוריד הגשם" החל מתפילת מוסף של שמיני עצרת (שמחת תורה). מה קורה אם אדם התפלל תפילת העמידה והתבלבל ושכח לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם"? הוא חייב לחזור ולהתפלל. (אם אמר "מוריד הטל" אינו צריך לחזור). אבל, אם אדם אמר רק "מוריד הגשם", ושכח לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם", הוא אינו צריך לחזור על התפילה, כי הרוחות קיימות תמיד בעולם, כי אף פעם הקב"ה אינו עוצר אותן.

דף ד': הצלחה בלימוד התורה

במסכת תענית לומדים דברים רבים על הגשם, למשל שיש גשם מיוחד שטוב לזרעים שנמצאים באדמה ועדין לא צמחו. הגשם הזה הוא גשם דקיק, זרזיפים של טיפות זעירות, והוא טוב לזרעים הללו. רבא אומר, שמהזרעים הללו אפשר ללמוד לגבי התורה: קשה לזרע לצאת מן האדמה, הוא כה קטן ורך, והוא צריך למצוא פתח, דרכו יוכל לצאת החוצה, אבל, ברגע שיצא מהאדמה, כבר פחות קשה לו והוא גדל במהירות באויר הפתוח. כך גם כשאדם לומד תורה - לפעמים בהתחלה קשה לו מאוד. הוא אינו מבין ואינו מתרגל כל כך, כאילו יש אבנים ועפר שמפריעים לו לצמוח ולגדול לתלמיד חכם. אבל, המתמיד ועמל בתורה, ומתחיל לצמוח ולגדול בתורה, הרבה יותר קל לו.

דף ה': נבואתו של יואל

בימי יהורם בן אחאב מלך ישראל היה רעב פד בארץ. לא ירדו גשמים בכלל ושררה בצורת מלאה, ומעט התבואה שבכל זאת צמחה בשדה, נאכלה על ידי הארבה. בימים ההם היה נביא בשם יואל והוא התנבא שהקב"ה ירחם על עם ישראל, הרעב עתיד להיפסק, והקב"ה יתן ברכה מיוחדת בגלל כל שנות הרעב שהיו. ואכן, אותה שנה החלו לרדת גשמים בחודש ניסן ואמר הנביא לאנשים: "צאו לשדה וזרעו את מעט הזרעים שעוד נותר לכם".

המשך בעמוד 4 <

מן התלמוד

סדר מועד,
מסכת תענית, דף ג'

ואמר רב יהודה: זיקא דבתר מיטרא כמיטרא, עיבא דבתר מיטרא כמיטרא, שימשא דבתר מיטרא כתרי מטרי.

זיקא - רוח
עיבא - ענן
שימשא - שמש

הסבר: רב יהודה אומר שהרוח שבאה אחרי הגשם - מועילה כמו הגשם עצמו, וכן העננים, ואילו שמש שזורחת אחרי הגשם מועילה כשני גשמים.

★ | מן ההסטוריה

מרד גטו ורשה

לאחר שכבשו הנאצים את פולין, ריכזו את היהודים שבתוכה בגטאות. הגדול מביניהם היה גטו ורשה, בו נדחקו מאות אלפי יהודים בתנאים קשים, רעב וצפיפות. כאשר התברר שהיהודים שנשלחים מהגטו נלקחים למחנות השמדה, החליטו רבים מהתושבים למרוד. שני ארגוני התנגדות יהודים קמו בגטו: אי"ל - ארגון יהודי לוחם, ואצ"י - ארגון צבאי יהודי. כאשר נכנסו הנאצים לגטו על מנת להשלים את השילוחים, תקפו אותם המורדים. למרות כוחותיהם הדלים, הצליחו להחזיק מעמד כנגד הנאצים ארבעה שבועות ולהסב להם אבידות רציניות, עד ששרפו הללו את הגטו וחיסלו אותו. מרד

גטו ורשה הפך לסמל לגבורה והתקוממות כנגד כל הסיכויים.

מורדי הגטו מובלים על ידי חיילים, מאי 1943 (Wikipedia)

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי ששם לו למטרה להנגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל. הפרויקט כולל: שבעה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים, עלונים ייחודיים לחגים, דף פייסבוק פעיל, ערוץ youtube פעיל הכולל סרטונים, תוכניות קיץ, ועוד. מוקדי לימוד בקהילות ובתי ספר בכל הארץ ואף בעולם.

תלמוד ישראלי - מפגישים דורות, מחברים עולמות.

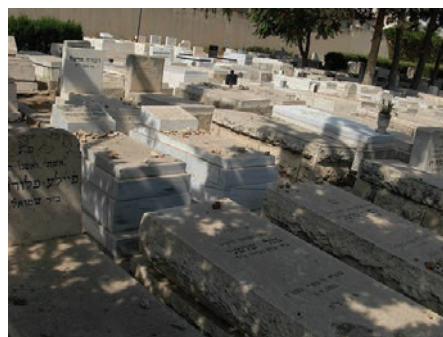

על המפה

בית העלמין בסנהדריה ירושלים

בית העלמין סנהדריה נמצא בצפון ירושלים. בעקבות מלחמת העצמאות נעשה מסוכם לקבור מתים בהר הזיתים, והחברה קדישא של ירושלים החלה לקבור אותם בחלקה ליד שכונת סנהדריה, למרות התנגדות התושבים השכנים. הנקברים הראשונים במקום היו 42 מתוך 58 קורבנות הפיגוע שביצעו בריטים עריקים ברחוב בן יהודה. לאחר מלחמת ששת הימים, כאשר לא ניתן היה עוד לקבור בהר הזיתים, הפכה החלקה לבית קברות קבוע. לאחר פתיחת בית הקברות הצבאי בהר הרצל ב-1951 הועברו אליו החיילים שנקברו בסנהדריה. כיום נותרו בבית העלמין רק מקומות פנויים מעטים. במקום קבורים רבנים וגדולי ישראל רבים, ביניהם הרב אריה לוי, הרב משולם ראטה, הרב שאול ישראלי, הרב עובדיה יוסף ועוד.

חלקה בבית הקברות סנהדריה (Wikipedia, דניאל צבי)

מתפללים

לפניכם אירוע שעורר דיון סוער:

יעל ודבורה הן אחיות תאומות בנות 17. הן אמרו להורים שהן רוצות ללכת להתנדב מדי שבוע בחדר מיון בבית חולים, כדי לעזור לפצועים ולחולים שמגיעים לשם, חלקם במצב קשה. ההורים מצד אחד שמחו מאד על שהבנות שלהם רוצות לעשות חסד ולעזור לחולים, אך מצד שני הם חששו שמא החשיפה של הבנות למראות הקשים בחדר מיון בפרט ובבית החולים בכלל אולי תזיק להם. הדבר עורר דיון משפחתי סוער.

מצד שני:

חלק מבני המשפחה טענו שהן עדיין צעירות מאד בגיל, ובמסגרת ההתנדבות הן עלולות להיחשף לאנשים ומצבים קשים שיפגיעו על נפשן ועלולים להשפיע עליהם לטווח הארוך לא לחיוב ואף להיות משהו טראומטי עבורן. לכך אולי עדיף שבגיל הזה יתנדבו לדברים שאין בהם חולים ופצועים ומראות קשים, וב"ה עוד כמה שנים כשהן תהיינה בוגרות יותר אז הן תוכלנה להתנדב גם עם חולים.

מצד אחד:

חלק מבני המשפחה טענו שכל הכבוד לאחיות המקסימות, שבמקום לבזבז את הזמן, מעוניינות להתנדב ולעשות חסד עם אנשים חולים הזקוקים לעזרה. זו מצווה גדולה והן ראויות להערכה על כך.

א... מה?
צ'תכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה והתפללתם 'עליה אתם מוזמנים' לשתף אותנו ואולי היא תתפרסם אצלנו בעלון, ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il עם שם משפחה ועיר מגורים תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים

רוצים להצטרף למאות אלפי לומדי הדף היומי?

להיות ממובילי לימוד הורים וילדים בקהילתכם או להעביר

שיעור שבועי עם חומר איכותי?

יש לנו פתרון שבסילכם! התלמוד הישראלי - סוגיית מהדף היומי בעברית פשוטה להבנה, שאפשר ללמוד עם הילדים. כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

חמד של מושג

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

הגר, היתום והאלמנה

הגר, היתום והאלמנה מוזכרים בתורה פעמים רבות בהקשר של המצווה לחמול עליהם ולעשות עמם חסד. שלושתם נמצאים במצב פגיע פיזית ונפשית, משום שהגר עזב את עמו ואת ארצו ואילו ליתום ולאלמנה אין אב ובעל שידאג להם ויתמוך בהם. לכן התורה מצווה לסייע להם ככל הניתן ומזהירה מלצער אותם.

לימודים
מביתא
לומדים

דבר תורה

מה קרה שם במפגש בין יעקב לעשיו שמנע מעשיו להרוג את יעקב? הלוא כל השנים זכר עשיו את "גניבת הברכה" ועכשיו סוף סוף נפלה בידו ההזדמנות לנקום בו?

המגיד מדובנא מסביר שממש רגע לפני שבא עשיו להרוג את יעקב - מזכיר לו יעקב את דברי אמם רבקה - "למה אשכל גם שניכם ביום אחד".

עשיו הבין את הרמז וידע שאם יהרוג היום את יעקב כנראה שזה גם סופו, ובשל כך נמנע מלהרוגו.

ובאמת, מסופר במדרש, שביום קבורתו של יעקב, רגע לפני הכניסה למערת המכפלה, קופץ עשיו ומנסה למנוע את קבורתו. חושים בנו של דן מתרגז וחובט בראשו של עשיו והורגו. וכך מתקיימת נבואתה של רבקה - ושניהם הובאו לקבורה באותו היום.

סדר מועד | מסכת תענית, דפים ו' - ח'

מאיפה יהיו להם זרעים? הרי ברעב הנורא אכל כל אחד כל מה שהוא מצא! הגמרא מספרת, שהקב"ה גילה להם תבואה שאספו נמלים ועכברים בחורים ובמחילות והם זרעו את הזרעים הללו, וארע נס גדול, שתוך פחות משבועים צמחה התבואה והבשילה. התבואה גדלה מהר כל כך, עד שהשורים שמשכו את המחרשה, היו חורשים תלם אחד בשדה וכשהסתובבו אחורה לאחר שגמרו לחרוש, כבר החלו גבעולי תבואה לצמוח בתלם הראשון, בו זרעו רק לפני רגעים אחדים את התבואה.

דף ו': מדוע הגשם הראשון מכונה "יורה"?

הגשם הראשון שיורד מכונה "יורה", והתלמוד נותן לכך מספר הסברים:

- א. הגשם הראשון מורה לאנשים שצריך לזפת את הגגות ולסתום את החורים לקראת החורף, כדי שלא יכנס גשם לתוך ביתם, ולכן הגשם הראשון נקרא יורה.
- ב. הגשם מורה את האדמה ולכן הוא נקרא יורה.
- ג. הגשם הראשון הוא כמו מורה המלמד את תלמידו בנחת, ולא בכעס. כך הגשם הראשון יורד בנחת, ולכן הוא נקרא יורה.
- ד. הגשם הראשון יורד ישר כמו חץ שנורה מקשת, שערך ישר, ואינו הולך לצדדים. לכן הגשם הראשון נקרא יורה.

דף ז': חוכמה מפוארת בכלי מכוער

התנא רבי יהושע היה חכם ביותר, והכל השתוקקו לשוחח עמו, אבל, הוא לא היה בעל מראה יפה. פעם אחת ראתה אותו בת הקיסר של רומי והיא לעגה לו ואמרה: "חוכמה כל כך מפוארת הנמצאת בכלי מכוער". היא התכוונה שהוא חכם מאוד, אך מכוער. רבי יהושע רצה להסביר לה מדוע הקב"ה עשה כך והוא שאל אותה: "האם אביך המלך מאכסר את היין בחביות חרס?". ענתה הפת: "ודאי", אמר רבי יהושע: "אידך יתכן, שאת היין החשוב של המלך, מניחים בחביות חרס פשוטות ולא בחביות זהב?".

שמעה הפת את דבריו והורתה למשרתי המלך להעביר את היין לחביות זהב. מה קרה ליון? הוא החמיץ, כמוכן, מפני שיין מחמיץ כשהוא נמצא בתוך זהב.

אמר רבי יהושע: עכשיו מבינה בת המלך, שלכל דבר יש את המקום המתאים שבו צריך להניחו. את היין מניחים בכלי חרס, ואילו לי הקב"ה נתן חוכמה גדולה ורבה, מפני שאני מכוער ואיני בעל גאווה.

דף ח': המבטיח צדקה - חיב לתת אותה

הולך אדם עני מסכן ואומלל ברחוב ומבקש כסף מאדם אחד, כדי שיהיה לו במה לפרנס את משפחתו. האדם הזה עוצר, מסתפל על העני ואומר: "בדאי אעזור לך. אני מבטיח שאאתן לך 50 שקל צדקה". אבל באמת, אינו מתכוון לתת לו כסף כלל. העני המסכן מתחיל לשמוח. הנה, עוד ימים אחדים הוא יקבל מעט כסף כדי לקנות אוכל לבני משפחתו. אבל, עברי יום, יומים, שלושה, שבוע ימים, והכסף לא הגיע. העני מאוכזב מאוד, עצוב ונדכה. התלמוד אומר, שאנשים שמתנהגים כך, גורמים שהקב"ה עוצר את הגשם מהשמים, פי הקב"ה אינו אוהב שמתנהגים כך עם העניים והוא עושה שיהיו עניים ורוחות, כאלו עוד מעט יורד גשם, והכל שמחים ומאושרים, אבל בסוף... אין יורד מאומה. כמו שעשו לאותו עני מסכן, כך הקב"ה עושה עם הגשם. לכן צריך להקפיד, שכשואמרים שמתכוונים לתת צדקה, להתכוון באמת.

חידה!

במסכת תענית אנו לומדים על גשמים ובצורתם. זהו את האירועים הבאים בתנ"ך:

1. **עצר את הגשמים למשך שלוש שנים**
2. **כלכל את כל ארץ מצרים ברעב של שבע שנים**
3. **צבא אויב ששקע בנחל ובבוץ בעקבות גשם פתאומי**
4. **גרם לגשם לרדת בקיץ כדי להראות לעם ישראל שחטאו**

תשובות: 1. ארבע שנים (שנה א, ב, ג, ד) 2. מצרים (א, ב, ג, ד) 3. מצרים (א, ב, ג, ד) 4. מצרים (א, ב, ג, ד)

שאלות שהוא??

1. מה צריך לעשות מי שאמר בתפילה רק "מוריד הגשם" ולא משיב הרוח?
2. מה ניבא הנביא יואל?
3. מה עלול לקרות אם מבטיחים צדקה לעניים ולא נותנים?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talnudhagralla@medison.co.il יש לציין את מסי העלון עליו אתם עונים.* בפיקוח רואה חשבון

